

Colloquial speech and writing

16.1 Particles

Natural colloquial usage, whether spoken or written, conveys not just factual information but also a variety of attitudes such as urgency, casualness, politeness or uncertainty. Of the many different ways in which we do this, one is by using words that do not so much add a meaning to the sentence as an attitude: by using *particles*.

An illustration:

<i>Abrupt</i>	→	<i>Less abrupt</i>
Put that package on the table!		<i>Just</i> put that package on the table.
Wait!		Wait <i>a second</i> .

Dutch does this—and to a far greater extent than English—by means of a rich assortment of particles. They are most often (but not necessarily) of one syllable, unstressed and stand in inconspicuous places in the sentence where they are easily overlooked:

Zou ik jouw mobieltje/gsm'etje even mogen gebruiken?

Could I use your cell phone *for a bit*?

Kunt u me soms de weg wijzen?

Can you *by any chance* show me the way?

Hoe heette die ook al weer?

What was his name *again*?

U hoeft toch niet helemaal naar het centrum.

After all, you don't need to go all the way downtown.

Ik wou graag eens een Hollandse boerderij bezoeken.

I'd like to visit a Dutch farm *sometime*.

Vandaag heb ik *eigenlijk* helemaal geen zin.

I don't *really* feel like it today.

Ben je *eigenlijk* al in New York geweest?

Have you *actually* been to New York?

Als je nu eens opgelet had, had je het antwoord geweten.

If you had *just* paid attention, you've have known the answer.

Kom *toch* nog *maar* even binnen.

Come on in a minute.

Houd je mond *nou* eens dicht!

It's time you kept your mouth shut!

Je voelt je *zeker* niet lekker?

You don't feel very well, do you?

Heb jij *dan* je huiswerk niet gemaakt?

Have you really not done your homework?

Particles are especially tricky to explain because they can never be defined or translated in a straightforward fashion. But they are important, because they not only add shades of meaning but also contribute to the rhythm and cadence of natural speech. In this chapter, we will take a look at five of the most common of them: *eens*, *even*, *maar*, *toch* and *wel*.

16.1.1 *Particles in imperative sentences*

Particles have the general function of adding a tone that softens the abruptness of a command. A polite request often adds *eens*:

Kijk eens! Kom eens kijken!

Just look! Come and have a look!

Wacht eens even.

Hold on a minute.

Drink je melk eens op.

Go on, drink your milk.

Geef het zout eens door.

Please pass the salt.

Geef eens antwoord.

Come on, let's have an answer.

Mild encouragement or permission is conveyed with **maar**:

Begin *maar* te eten, anders wordt het koud.

Go *ahead* and start eating, otherwise the food will get cold.

Zeg *maar* Anneke, hoor.

Call me Anneke, *please do*.

Gaat u *maar* zitten.

Please take a seat.

Kom *maar* binnen.

Please come on in.

Ga *maar* naar bed: ik ruim wel op.

Go on to bed, I'll clean up.

The word *even* adds a tone of casualness (as does our word “just”) that suggests that only a short time is involved:

Kom *eens even* hier.

Come over here *for a minute*.

Wil je dit *even* lezen?

Will you *take a moment* to read this?

Hij vroeg of ze *even* wilde tekenen.

He asked if she would *just* sign.

Haal jij Lotte *even* op?

Can you (swing by and) pick Lotte up?

Kunt u mij *even* helpen?

Can you help me *a moment*?

The word *toch* adds a tone of urgency or irritation:

Kom *toch*!

Come on, *for heaven's sake*!

Gaat u *toch* zitten.

Please, take a seat.

Wees *toch* niet zo bang!

Come on, don't be so afraid.

Hou *toch* op!

It's time to stop that.

Zeg *toch* ook eens wat!

Come on, say something.

16.1.2 Let's try it

Make the command according to the instructions between brackets:

Kom binnen. Eet je bord leeg. (less abrupt)

Kijk in het woordenboek. Kom een keertje langs. (mild encouragement)

Ga zitten. Bel hem op. (casual)

Hou op! Ga weg! (irritation)

16.1.3 Other uses of particles

These little words are also very common in declarative sentences and questions:

eens, unstressed and in the Netherlands often spelled 's or es, adds something like "sometimes" or "for a change":

Je hoort nog al eens iets over dit probleem.

Now and then you hear about that problem.

Hebt u dit al eens meer gedaan?

Have you *ever* done this before?

Ben je wel eens in Brussel geweest?

Have you *ever* been to Brussels?

even adds a sense of "just a moment" or simply softens the force of a verb:

Zal ik morgen even komen?

Shall I *just* drop by tomorrow?

Ik bel u nog even over die rekening.

I'm *just* going to give you a call about that bill.

Ik zal even kijken of hij al thuis is.

I will *just* have a look to see if he is home yet.

eens even often occurs as a combination:

Mag ik eens even naar je knie kijken?

Let me *just* have a look at that knee.

Kom eens even hier.

Come on over here *for a moment*.

maar is also something like “just” often with a tone of “went ahead and”/or “something unwelcome”:

Als het *maar* niet regent!

If it *just* doesn't rain!

Je doet *maar* wat je niet laten kunt.

Go ahead and do it, if you have to.

Ik at het *maar* op.

I just went ahead and ate it.

Ik zou *maar* een dikke jas aantrekken.

I'd advise wearing a heavy coat.

toch maar often occurs as a combination:

Doe *toch maar* wat de dokter zegt.

You'd better do what the doctor says.

Ik ga *toch maar* wel naar het congres.

I've decided to go to that conference *after all*.

wel (unstressed) expresses very mild reassurance:

Ze zullen vandaag *wel* komen.

They will *no doubt* come today.

Morgen maken we dat *wel* in orde.

We'll *just* fix that up tomorrow.

Ja, dat is *wel* zo, maar . . .

Yes, *it really is*, but . . .

wel (stressed) expresses the opposite of what was expected:

Nederlands is *wel* moeilijk, zeg. Dat had ik niet verwacht.

Say, Dutch is really hard. I hadn't expected that.

De pannenkoek was *wel* lekker. Zo lekker zag hij er helemaal niet uit.

The pancake really tasted good. It didn't look all that tasty.

wel (stressed) directly contradicts a negation:

Ik vind margarine niet lekker. *Zij wel*.

I don't like margarine. *She does*.

16.1.4 The word *toch*

toch (unstressed) = after all:

Dat heb ik je *toch* gisteren gezegd.

I told you that yesterday, *after all*.

Ik ga naar die mantels kijken. Ik sta hier nu *toch*.

I'm going to look at those coats. *After all* I'm right here anyway.

Hoe is het *toch* met je?

Well now, how are you?

toch (stressed) = an expressed or implied negative; nevertheless:

Het mocht niet, maar ze hebben het *toch* gedaan.

They weren't allowed to, but they did it *anyway*.

toch as a forceful confirmation following a negation:

Je gelooft het niet, maar het is *toch* waar.

You don't believe it, but it *really is* true.

Ik had geen hoop meer, maar ik heb het *toch* gevonden.

I had given up hope, but I found it *after all*.

Nee, dat kan helemaal niet. Jawel, het kan *toch*!

No, that can't be done at all. *Oh yes*, it can!

There are many more ways to use the particle *toch*, as in the following sentences:

Kijk *toch* uit: straks val je!

You'd better watch out, you're about to fall.

Let *toch* op: je hebt daar geen voorrang!

Hey, watch out! It's not your turn there (you don't have the right of way).

Ik was mijn portemonnee kwijt, dacht ik. Maar hij zat *toch* in mijn tas.

I thought I'd lost my wallet, but there it was in my purse.

Hij had beloofd te wachten, maar hij was *toch* al weg.

He said he'd wait, but it turned out he was already gone.

Ik ga *toch* naar Nederland.

I'm going to the Netherlands *after all*.

Hij rijdt toch met die auto, al is hij niet betrouwbaar.

He insists on driving that car, even though it's not reliable.

Je bent toch niet ziek?

You aren't sick, are you?

We hebben vandaag een test, toch?

We're having a test today, aren't we?

We komen toch wel op tijd?

We'll get there on time, won't we?

De bussen rijden toch wel?

The buses are in service, aren't they?

16.1.5 Let's try it

Identify and explain the use of the particle(s):

- 1 Denk even rustig na.
- 2 Zal ik eerst even een kopje koffie halen?
- 3 Ga toch maar zitten.
- 4 Ben je al eens in het Rijksmuseum geweest?
- 5 Die zin is fout, toch?
- 6 Het zal allemaal wel goed komen.
- 7 Ik ga toch naar dat concert, hoewel ik het niet van plan was.
- 8 Hij wilde het niet geloven, maar het is toch echt zo.
- 9 Doe de deur toch dicht: het tocht hier!
- 10 De laatste trein is toch al weg?

16.2 Word order and combinations of particles

- 1 In a sentence, a particle normally stands before an indefinite or an indirect object but after a definite phrase:

Je moet eens een boek kopen.

You ought to buy a book *now and then*.

Je moet dat boek eens kopen.

You *really* ought to buy that book.

Ga even een stoel halen.*Just go get a chair.***Ga die stoel even halen.***Just go get that chair.***Gebruik dat woordenboek maar even.***Just go pick up that dictionary.***Gebruik maar even een woordenboek.***Just use a dictionary.***Kijk maar even in dat woordenboek.***Take a look in that dictionary.*

2 Particles used in combinations:

Ik ga eens even kijken.*I'll just go have a look.***Wij willen wel eens iets anders.***We want something different for a change.***Ik zou dat maar eens even doen.***I'd just go ahead and do that (if I were you).***Kijkt u dan maar zelf.***Just take a look yourself.***Ga toch maar eens even rustig zitten.***Just go sit quietly for a minute.*

- 3 In addition to these particles, there are adverbs such as **al**, **dan**, **dus**, **nou**, **nu**, **ook**, **soms**, **zeker** and combinations of all these, that are used in similar ways. The way to learn how to use them is to observe the Dutch speakers and writers using them in conversations and readings. They all contribute to smoothness and naturalness.

16.2.1 Let's try it

Put the particle given in brackets in the correct place in the sentence and make a guess as to what it could mean:

- 1 Je doet waar je zin in hebt. (**maar**)
- 2 Hij moet weg. (**even**)

- 3 Zij heeft het hem uiteindelijk gezegd. (toch)
- 4 Je hoeft je geen zorgen te maken. Het is afgewerkt. (wel)
- 5 Kom hier. (eens)
- 6 Jij hebt dat goed gedaan! (maar, toch)
- 7 Heb je in het donker geschaatst? (eens, wel)

16.3 Spoken language versus written language

In every language, some words and expressions are not written down exactly as we say them, because they are too informal when written. This habit indicates that there is still a gap between spoken and written language, although it has become smaller:

<i>Written</i>	<i>Spoken</i>
entire	whole
to purchase	to buy
I am going to go home.	I'm gonna go home.
the man with whom I went	the man I went with
Can you obtain a copy?	Can you get (hold of) a copy?

Dutch has a very clear-cut distinction between “written” and “spoken” language, especially if the writing is formal. As in English, that distinction is becoming less widely used. It can be said, however, that many words and sentence structures are not used in the spoken language.

The distinctions between written and spoken language do not necessarily deal with word usage. There are also distinctions in syntax or grammar:

<i>Written</i>	<i>Spoken</i>
Het valt niet mee die deur te openen.	Het valt niet mee om die deur te openen.
Deze tas is de mijne.	Deze tas is van mij.
De man met wie ik stond te praten, . . .	De man waarmee ik stond te praten, . . .
In Nederland wonen veel mensen.	In Nederland wonen er veel mensen.

**Een vriend van mij komt
vandaag eten.**

We zien elkaar donderdag.

Het komt echter zelden voor.

**Aangezien u niet op tijd
aanwezig was, . . .**

**Ofschoon het een compromis
was, . . .**

**Opdat alles goed functioneert,
dient u de computer af te
sluiten en op te starten.**

**Ik was doodmoe, desalniettemin
bleef ik werken.**

**Er komt vandaag een vriend
van me eten.**

We zien mekaar donderdag.

Maar het komt niet vaak voor.

Omdat u er niet op tijd was, . . .

**Hoewel het een compromis
was, . . .**

**Om alles goed te laten
werken, moet u de computer
afsluiten en opstarten.**

**Ik was doodmoe, maar toch
bleef ik werken.**